

ACC. N:R M. 15011: 1-58.

Landskap: Skåne Upptecknare: O. W. Möller, Löberöd
Härad: Kosta och Färs Berättare: " " " "
Socken: Dir. s. W. Berättarens yrke: f. d. lantbrukare
Uppteckningsår: 1958 Född år 1872 i Hårdlösa

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

U avandeskap, förlossning, barnsäng o. kyrktagning.

Det späda barnets klädsel och vård. s. 17-29.

Barnets vård och uppfostran under förskoleåldern.
s. 30-58.

LUF 96

" 97 ²⁷³⁻⁵

" 98

21/3-58

1880
1882

Barn vilte nog de flesta ha förr i tiden
 fast dom då inte fick barnbarn i någon
 form. En succedmästare i Väststad sade
 om den förförlde. O. one vi hade ett dussin
 sådana. De fick talv och som dom var rili-
 gort betonade fick en del namn efter sport
 larva. Två flickor Tio pojkar. En klyfta-
 re här i H. fick tjugo barn. En toypak i
 -Åstraby s.n. fick femton. De nämnda barnen
 lik som passade sig själva då de äldre värdade
 de yngsta. En jag känner till dem vet jag
 icke om dom utvalde sig. Det var en fru
 som sade en gång. Det är bara samma folk
 som får tvillingar hennes egen älska dotter
 fick tvillingar två flickor. Det var i Öveds-
 förs. En fru här Rotteröd fick tvillingar
 hennes man var doctör här Merendels
 blev barnen från borta rika familjer kalle

Då de liksom turade sig själva in
 byes. Barnantalet ansågs vara Herrans
 vilja så de voro nöjda var och en. De för-
 äldrar som fingo mest flickor ville gärna
 ha pojkar med och de höll de på till det
 blev så. Barnlösa äktenskap förföll inte så
 mycket för, troligtvis för att folk alltså
 hästar, samt levde enklare, än nu.
 Dom hade ju varken Preventivmedel eller
 Abort att tillgå för det var lagstridigt då.
 Att slå kvinnan ut jag inte av. De som
 inte var gifte togo in försörjning som de skra-
 pade av de då brukliga försörjningsstipen-
 da som sedermera av denna anledning
 blevo förbjudna. Ja, några vissa tider
 för barnalstring visste dom inte av det
 gick till när som hälet här ute på

landsbyggen. Ummogen här på landsbyggen i 1880 talit fortlevde sina barn på ett helt annat sätt än outida. Tex som till exempel fyra år med ett litet Björnsis som sitt barn omors ring. Detta användes endast om ett barn inte "löd" efter tre förtgående tillräpelser till att inte göra så. Då endast med kärlek av de flesta mödrar och hade man bara fått en gång av livet så lydde man gendert bara mot sig och sin gem. Nygifta väntade inte med barnalst ring. Dom gifte sig merendels om kvinnan blev gravid innan hon födde barn. Flickorna blev strängt bevakade av sin moder. Fingar inte gå och dansa utan en äldre på lilla i sällskap. Detta var ju inte alla det berodde på hur deras mor själv varit som ogift. Inga aborter eller annat

före honom inte av gifla som är mig bekant
men jag skriver ju bara om landet.

Här sk. var en ung fru som fick två flickor
att boja med. Si kom dit en vänning till
hennes på besök hon sade ja så dit blev en
glitta igen. Vi ville väl häkt ha en poj.

Hon berättade ja vi får hålla på till dit blir
då. Här var det i så fall inte uppstod i
besvärsling. Naturligt vis fick det även be-
ro på inkomer eller att ha egen ligen till.
Före i tiden var ju ej ungdom så fria som
nu på ett barn före tjugo års ålder var
alldeles vanligt. Nu bojar dom så fort de
blir konfirmerade. En fru sade det är
inte mycket med en tor som inte är
orad för en poj. Biskopen sade en gång
vid en visitation här Högreid. Jag vet
inte en förarb. der det föds så många oäkta
som här

Bestämmande av barnets kön kom jag
ett bestämt ja till. Men här vill jag in-
te redogöra hur det ska gå till, jag liksom
lelypp. Det får bli en annan gång. Jag såg
i en tidning att en läkare nu även trodde att
det gick. Förr i tiden kunde en läkare inte be-
bestamma om "Påg eller Fös" kunde väntas.
Nu för tiden har dom andra grejor. Den hov-
vande kvinnans blod ju under Barnmorsk-
kans tillsyn eller en läkares i flera berg-
na familjer. En del fäder var rädda om
sina kvinnor men somliga fingo arbeta
andra i den sista timman. Ja det var de
som födde barnet ute när dom gick och
leant på. Hur dom skulle förhålla sig när
der tiden gick dom redde på av Barnmorskan.
Det skulle vara lättmätt men kraftig
föda för det födda Toq en del näring efter
hand.

Lombiga havande hade ett visst begär
 att äta den då brukliga Cigorian som
 för användes som kaffesurrogat. En
 del att koka men "brantkaffe" eller brän-
 da kaffebönor. Kläder under havande
 skapet jordes ju i ordning av dels hen
 ne sjölv om hon kunde dels av hennes
 sömmerska som för honom hem o sydde
 i hemmen. Det skulle vara löst åtsittan
 för gifta men för de ogifta mycket åt-
 sittande och t. o. m. bar dom "Glossitt"
 för att dölja det så länge som möjligt
 Hemlivet blev så o så en del manna
 kände sig lyckliga och en del t. o. m. skändes
 för sin havande kvinna och hade sam-
 lag med andra. Ja, det var en Pannmorska
 som sade. Det är Pannmorskans skyld-
 dighet att underhålla mannen så länge.

Den ogifta gravida fick behålla sin
 plats om hon annars hade skött sig väl.
 Men många blev avskedad. Naturligtvis
 kunde dom inte sättas till vad arbeta dom
 höll. Tex. att röra i blodet då man slag
 tade för det inverkan på barnet trodde som
 liga. Ja, här har jag min egen erfaren
 het om dylika ting. Nej inga öknam så
 vida det var då förte men fick hon mån
 ga sa dom "Den ragullan" m. fl. namn
 "Baggan" den då obligatoriska skulle ju
 vara färdig samt "Blöjor och svep" samt
 små kläder av alla de slag som dom dels
 sydde själv dels fick av andra. Barnet
 skulle ju lingas eller "Lexas" var det
 vanliga uttrycket. Det skulle vara för de
 inte skulle bli "Hjultenta"! Den sedan
 är väl bortlagd nu?

Utstyrelsen var i dagligt tal "Barnatöj"
 Bagnen om den fanns i huset kunde de
 de förut varande barnen användes så de
 länkade de vaggade de varandra och hade hem
 jorda docker med "Ja, när tiden var inne
 att hon skulle föda" var ju Barnmorskan
 underordnad i förväg. Hon hämtades då av
 mannen eller en dräng med häst o vagn
 eller släda om vintern. Var det en ung-
 förtföderna redan morskan sig själv.
 Men var det en äldre 28-30 år var det
 somliga som även tog hem läkare. En gammal
 kvinna som var vant var det också. Ja, den
 som inte hade vordon själva hade i förväg
 tingsat. Missfall fick ju spötas om en
 dertill anmodad om det begravdes
 i kyrkogården utan några särskilda
 ceremonier på hem församlingens kyrka
 där

Ja, om en havande gick över tiden så brukade förlorningen bli svår och måste i detta fall skötas av läkare med hjälp av "morskan" somliga fick då förlora genom "Kejsarsnitt" även då med lycklig framgång. Rummet här på landet var ju den vanliga pängkammaren med tillgång av kallt och varmt vatten samt om vintern lämplig rumtemperatur 20 grader och vidare flyggenisk rentligt med alla grejor instrument och lappar. Fadren var inte alltid närvarande, inte heller onödiga kvinnor. Hållt långt och stilla under förlorningen eller "Födelseavstent". Barnmorskans kunde även tugga barnet med instrument om hon togit en sådan kurs i Stockholm på den tiden. Ja även i denna fatt. som lära. Hennes man kunde vara

1811. W. 9

Spottläsare handverkare, eller vanlig ar-
sectare eller så var hon ogift. Efter föreläs-
ningen köptes ju på Kappes med biöl eller
smörgås till men Barnsängskvinnan skulle
vara försiktig med mat o dryck. Men så kom
skräcken för de som togo emot mat av de
bekanta som kom med Svisskonsoppa
Vår bullar och allt gott som de gjorde i en
välmening men det blev sjukdom och i
vissa fall döden. Derfor bort med sådant
den första tiden. Barnet blev så "krosett"
eller lindad sen det blev tvättat och lind-
ningen skulle vara i minst tre måna-
der. Ja var det ju Storke som hade kom-
mit med det eller var det hittat under en
sten. Detta sades ju till dom andra barnen
i familjen om det fanns några förut och
om de frågade. Ja det var ju i den goda
tiden

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det nyfödda barnet blev så efter noggrann
 tvättning & kläddet av "Morskan" överläm-
 nad till fadern och om han erkände det
 då med en kytt. Men en del fäder gick
 inte in. Barn som inte erkändes fick
 leva ont i många år. Barnvårdskvinnan
 skall lindas av Morskan och på barnets ma-
 vel lades en klyvd Russin. Här ska mor-
 tägga rusiner på Pajon sats en liten flis
 på en gång. Vägra Räckilda "Tydor" var
 ju väl endast skrock och det tänner
 jag inte till. Ett dödfött barn lades i
 en liten kista och begravs i tybket utan
 Präst eller andra ceremonier. För modern
 kunde föda efter sin död men väl i
 dödsögonblicket har man hört. Och om
 detta barn sedermera kunde leva och
 leva länge, har jag hört talas om.

Inskrivningens innehåll är icke ansvarigt för dess riktighet.

Barnsängstiden varade ju vanligtvis i
lyckliga fall en vecka. Men solitära stego
upp ett par dagar efter och ville vara
"havat". De komplikationer som tillstöt
kunde nävas av morrens själ i lindrigare
fall annars av tillräckligt läkare. Barn
sängskvinnan var klädd i en vit och
rest "Gärk" som det då hette. Huru moderen
ardagliga hemsysslor. på mindre ställen
av mjölkning av korna & rengöring m. m.
utfördes dels av "morren" om hon var van
eller ville dels av andra. De bekanta be-
tröddes inte bejudas de kom själman
bara av nyfikenhet. Och sade de va en
grann gylft men hade min "sikan" rött
hår eller ett lidet nål "hod" huord.

Att moderen var över vet jag inte vad
jag skall säga till. Det är väl ett tal av de
de principerna

En beordring kom vanligtvis ej föran.
 Barnet skulle döpas. Det blev i så fall
 den närmaste släkten och med den de
 vanliga maten. Stek av gris, kalv eller
 kyckling m.m. Vit & Rödgröt, vitgrötter var
 vanligtvis av Risgryn smörgäsbord fört
 med smarr och Öl och mjölk. Ja redan
 väste barnet till i "Herrens Stuhl och för
 maring". Några särskilda föreskrifter för den
 nyblivne fadern var val. att vara knäll
 och tålig. Styrkrogång för en barnaföder-
 ska var ju beaktligt förr i tiden. Dom
 skulle lå knäböja på en pöll långt
 nere vid ingången. Prästen läste så må-
 ra böror för henne och ett tack till
 Gud för hennes tillfriskande. Det var ju
 många som sedermera icke gillade den
 na sed och blevo borta från kyrklagren.

7 Arkivet på 1890 talet utgjorde
 kyrklagren

Inläsning av kyrklagen

Den som skulle kyrktagas åtföljdes av
en kvinnan eller nära släkting. Hon var
klädd i vanlig högtidsdräkt och först efter en
mässad. Det var i regel innan högmässans
böjan. För Prästen skulle vara några gåvor
eller att man affrade förde man inte av i
mina ungdomens kretsar. Några särskilda
inbjudna, var det väl inte heller det gick
mera i stället därför att det var många
som inte gillade denna sed. De tyckte sig
liknas vid en syndeska, då de skulle fal-
la på knä på en pall strax innanför dör-
ren. Och liksom om "Oren" inte få gå längre
in i Templet. I böjan a medio av 1800-talet
skulle de som fingo barn ogifte genomgå
en sådan "Förmedling" det var synd om
 dessa kvinnor som hade lidigt nog förut
vid missfall, skedd ingen kyrktagning.

Gudmor skulle ja det nyfödda barnet
hava och till ^{dit} var alltid Farmor tjätoshäit
men till det förtä. Leran kunde det vara
Almmor. Faddor kunde vara av mera
avtägna släktingar, och de skulle vid
Fars o mors frånfälle vaka över att det
växte upp i kristlig anda och blev en god
Svensk medborgare. Även om föräldrar-
na leode, blev det ett visst präktigt förhål-
lande till Gudmor eller Faddarna från
både sidor. Barnet fick olika gåvor dels
i Penningar dels i ur och smycken.
Ja, det hände till och med att barnet fick
ärva sin Gudmor ifall hon ej själv hade
barn eller närmare arvtagar. I händel-
se att far o mor dog tof Gudmor eller
Faddarna till sig barnet som deras
eyt och blev väl behandlade av dem.

Blöjor, att svepa om Bjerten och smullan
lären fästa med en liten fästnål. Fästa fem
st. för att ofta byta om i tvätta. Dessa var
vanligtvis av vitt o mjukt tyg ej av lin.
Linda, eller svop för den så obligatorisk soep
eller lindningen av benen så dom ikke skulle
bli "Hjulleente". Två st. en met. länge fem cm
brede av planell. Barnet blev av somliga
fullständigt inbäpplad upp över kroppen ut
all rörelsefrihet och såg ^{ut} som en paket.
Det var ju på detta sätt lättare att ta upp o
visa för de många som kom för att se det.
Tjal. eller en liten enkel och utan sömmar
samt två lite mera utpynnade att efter en må
svopning ta på barnet. Bäst av mjukt tyg
och utan onödiga sömmar eller bara med fäst
nål. Barnet hade nu fått lite mera utrymme
i kroppen efter soep tiden tyckte dom.

Ingen skitnad med klätsel för flickor o
pojkar var det då. Som barnet den första
tiden eller en - två m. låg i sin korg eller
vagn var det bara att vid besök av främmande
soopa om dett ett finare tyg.

Plattöm

amerikanskmodell

Plattöm som kom eller var sydd i barn-
kläder kom från till Amerika emigrerade
svenskar på 1880 talet till deras anförvante
i Sverige.

Detta har jag hört av en fru här som har
många systrar i Amerika och en del ännu
lever. Dess sömmar som inte hade höga
skarpa sömmar utan tyg kanten var utförd
platt till varje sida för att ej skava eller så
ra barnets annu späda smältliga skinn.

Späd barns kläderna kunde användas från
mor till sina egna av dem vidare till sin
ne. Det ansågs på den tiden vara bra för släkt-
ten att så skedde och så länge dom vara. De
voro alltid rädda om sina barnkläder och om
den b. k. Dopskålen som liksom Brudpat-
terna två st. även gick i arv. Det var på
den tiden även sed att barn döptes i hem-
met liksom att "Fästfolket" vigdes i hemmet.
På brudparterna skrev dom in sina namn
släktled efter släktled. Nu är det för denna
tidens folk åtminstone de flesta inte.
så noga med dessa saker som de äldre an-
såg det vara ett brott att byta småt.
Ja, ennellertid vet jag av att många män
med glädje tog upp av sitt skrin ett barn-
plagg av sina barns lilla föränt såväl ett
mindre, som en rock eller byxor av dem-
avsluta

När barnet låg i vagnen och började skri-
ka tog modern upp det o gav det bröstet
eller flaskan med förut tillagad mjölk.
Lade det sedan i vagnen och hängde en så si-
na vanliga vagnvisor olik för varje barn.
Detta sedan som någon kunde förstå sig på.
J. Lilla Anna hade en liten gullvagn
Hon skulle ut o åka.

Hästarna voro små lamm

Kuskarna voro små påga o s. o.

Lammerna de drog

När så barnet blev några månader tog
de ut i soliga och varma dagar som för i
tiden var så vanliga. Morgon ställdes då så
att solen ^{inty} föll direkt i ögonen som ännu var
mycket ömtäliga. Ett nät lades så över kva-
ren för flygorna o myggen. Ja så fort det blev
lite mera sludge i kroppen fick barnet kysse.

Skötsel och vård. Över sådant der navelsträngen
sattit, lades en klappa större Russins efter
om hon tvättat och cent. Man lade sedan ett
rund litet föremål t. ex. en ren fem öring eller
er dylikt. Sedan ett stadigt förband deröver
Det första förbandet skulle ligga några da-
gar innan nästa omläggning. Navelsträn-
gen skulle berömmas eller medprövas i jor-
den så att djur kom åt den det skulle like
vara bra för modern. Förr i tiden var det
riktiga mycke, att välja på av Sterils medel
Blyrotter. Man fick blun uter ens Rorsyra för
för. Barnet tvättades dagligen av den som vil-
le värda det väl. Den skulle pudras emellan
lären med Potatismjöl eller Talk. Det var ju
för att förhindra sårnader i det späda
skinnets i hudvårken. Barnet vägdes på
en Pötsman i en liten tall spinnsorg eller

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

Tresmilet och skulle vägas var fjortonde dag eller månadsdag för att se om dom trivdes. Man laade barnet på ett bord som var belagt med ett mjukt underlag. Barnet låg till en böjan hos moderen sedan i en korg av flätad spån som stod vid sängen. Ja, det hände någon gång att barnet dog när det låg hos sin mor. Vagnen var en låda av furubräder med gänglar under mer eller mindre utstypda. Mycket dymmer med fjäder i samt små lekön deröver med en dertägg för vitan. Ett litet tärke eller filt i trevliga färger ovanpå och om sommaren ett Flugväd över. Barnet skulle vändas i vagnen eller sängen ofta eller varannan timma för att inte bli "venstehänta" trodde de förs. Over vagnen eller korgen band ett band över för att förhindra barnet att

falla ur. Barnet skulle så under dagen
 ställas så att solen ikke kom direkt i ögon-
 en eller fick drag på sig. Barnet låg i vag-
 gan eller korgen under första året eller hos
 modern allt eftersom det passade sig. Om
 Spädbarnet ikke tog bröstet strax hade man
 lite sorber i en napp som det fick suga på
 och doppades i modersmjölk. Den andra
 första mjölken kramade Barnmorskan ut
 sedan skulle barnet ovillkorligen ha den s. k.
 råmjölken för sin mage skull. Kunde bar-
 net ikke ta all de som modern hade
 fick den kramas ut annars kunde det
 bli distorsning i ett eller båda brösterna.
 Modersmjölk trodde somliga för vara bra
 för Fräkter m. m. lika som Stornjolk skulle
 vara bra för Feikhoste o Bröstsjukan
 En rytmärk på Djungby lats dock stornjolk för
 sin bröstsjukdom

Om moderen har för lite di så att barnet
inte får nog fick dom ha en Flaska med en
gummisopp vid sidan. Hjälte togs då av
en frisk ko och utspädels med lite vatten
& lite socker i. De barn som bliva vanda att
få di 2 ex varannan timma var ju lättare
för mor att sköta. Bestämde tiden när sin
som i annat är ju bäst. Ja, man trodde
för i tiden att det berodde mycket på
hur moderen var till humöret när hon
var gravid för hennes glädje eller sorg
inverkade på fostret. Att barnets lynne
inverkade på moderen har jag inte hört.
Under den tid som en kvinna var Gra-
vid skulle hon avhålla sig för att inte
förtaga sig för. Att inte vara i blodet vid
slagt. Att inte se en flara att ej se en
Åka som sitter inbuggen i en kuggbock.

Mycket skrock fanns för somliga som tro-
de på det och blev rädda och som voro gravida.
Men de som blev rädda sade, att fostret lekrom
sparat till. Hårskar med klussen överlägs
Säg man ofta m. m. tyten. Småbarns kläder
gömdes för nästa barn om så skulle behövas
eller görs bort till andra. Dopdräkten var
en helt enkel rydd liten "Glomma" av vitt tyg
eller tyll mjukt o lätt. Somliga rydde spetsar
kring hals o händerna. Spädbarnskläderna
avlödes vid den tid då barnet näroklunda
företod att hålla sig torr i bädden eller för-
stod att säga ifrån. Jag har frågat ett par
fruar om spädbarns kläder men utan resultat.
Kanske det kan lyckas senare. Hur länge ett
barn diade var olika och somliga morar som
inte ville bli gravida för fort igång lät till
levn dia länge. Eller till två år eller längre

Jag har hört att en pojke sedes till sin
mor. Gått dig der men jag "Pattar Dig". Var
det rent ut jag inte men jag vet de som
voro mycket gamla och de blevo i många
år kallade för "Pattagrisen". Om dien förvaras
var det somliga som tog en fruma. Det var
ju en del flickor som fött barn och då deras
moder stog sig ann hemes nyfödda barn o
de var i sådana omständigheter att behövede
förtjēna lite extra goda som sig ut. Sex tiokkr.
i mån. var det vanlige jämte extra om
de skulle barnet väl. Om något hände ett
diande barn vet jag inte om att modern
fick känning derav. De mödrar som hade
s.k. värtband fingor använde bärtglas som
sugade fram värtan så att barnet kunde
suga vidare ut den. Hårskinn, vet jag
inte om någon hade på utan det var för att

Hålla bröstet varmt. Ja kan vänta även
 för att avvänjas. Annars smorde dom på vår-
 Torva något som var bikt Aloe, eller kallöst
 vatten o d. y. bill i detta sammanhang tal e.
 om att som den gick bort hade vi en tjugo-årig
 1903 flicka från Blekinge Bräkne Floby som
 var ännu till barnet som blev kraftigt o
 är ännu i livet. Att barn som en gång blev
 avvänjda åter tog bröstet kunde man ju höra
 men annars fick dom flaskor och det gick
 bra. Att föda upp barn på kornjord väg
 går så till. Att man har ett ställe för
 sex flaskor som är halorunda. I dessa slä-
 man så en blandning av vanlig mjölk lite
 kallt vatten lite roker att efter beskrivning
 av läkare. Dessa sats kokas på en gång
 och dessa sex flaskor skall så räcka för två-
 ten.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

Barnet får knappa till det kan gå så
man ju förs i tiden. För det så skulle gå
tog oror eller far eller en äldre syster eller
broder det. Håll det stadig upp så det in-
te skulle presta rina små spår ben för unge
ket så det blev protiskt i dom. Sedan sat-
tes det i gångevangnen om den fanns till i
hemmet. Den har ju av mig förut beskri-
vits i dessa föregående blad. Många för-
äldrar o även syster var ju glada när de
tog de första stapplande stegen. Hor nu
kan lillan gå så en gång en pojke
i ett hem. De vanliga smeknamnen
var ju Lillan, Lillkeror Pytte eller också
det som de små själve uttala när dom bör-
ja att tala. Många hade svårt att säga J.
så det blev vanligt vis ett. Tomfrid Persson
blev Lellen Berten. o. s. v. Karl Glanten

Naturligtvis var det skillnad med kläde-
dräkten för vardag eller fest även i äldre
tider. Det var för en flicka eller pojke
alltid roligt att avlägga vardagspluppen
och ta på nya på. Det är det väl ännu för
moder jag. Till vardag fick barn använda
de kläder som deras äldre syskon växt ifrån
t. o. m. lappade. Här på landet var det att
arbeta från kl. fem till åtta och då fick
dom ha kläder dertill. Ja till sist vill jag
även tala om de barn som saknade mor
och far eller dom som kom på Fattighus
et. De blevo sålda på auktion till den
lägstbjudande inroparen. Dessa "Olycks-
barn" som är romliga fosterföräldrar blevo
behandlade väl isynnerhet om de inte be-
de egna barn. Men de kom kom till hem-
der det fanns flera. Det blev alltid "Käbeben"

När barnet nu skulle lära sig gå blev
det poserat för modern eller den som var
sitt att sköta det. De som inte själva kunde
passa det fick anställa en flicka 12-14 år för
sommaren. Bar det en äldre syster i familjen
fick hon ta hand om lilla systern eller brodern.
Barnen vore då oundersklädda i en
n.k. "kott" och i denna gick dom sedan
i 2 o. m. fyra år. Denna red lempade såväl
storbönder som arbetare och tarysare här
på landet. Om sommaren tog modern
barnet med ut när hon var ute och ar-
betade med köst eller mjölkning m.m. då
hon inte hade eller hade rätt så avstått någon
annan äldre eller yngre. Högst sällman ofta
barn gå ut i anordnad på en gräsmatta
eller ren grusgång. Invändigt hade dom
äventyres flagg eller en sv. fängvagn.

År 1874 den 27 juli

I detta sammanhang

vill jag härmed omtala.

Att när jag var två och ett

halft år hade jag en tobb

och fläcka som skulle pas-

sa mig. Far och mor samt

mina äldre syskon voro

på Sjöbo marknad. Lä-

band Anna upp en rep-

gunga i en "Hantjälkä"

vid sidan om uppgångs-

trappan till vindens.

M. 15011: 30a

M. 15011:30 &

Hon stod så och sväng-
de mig där jag satt för
gammgen. Då lossade
repet och jag störtade
ner om trappans på hu-
vudet. Jag låg sanslös då
mor & far kom hem och
mor lade på is som
vi hade i isvägen. Då
kvicknade jag till ryggen
ja, från denna tid kom-
mer jag ihåg och har skri-
vit minna⁴ Memorarer⁸

Demna var förestad med fyra små fjäll
ett hål upptill och där stod barnet utan
att presta sina ben för dom liksom kängde
på armarna. Det var så en ställning med
fjatta små färgade kulor som barnet var
så förtjust i att leka med. Somliga hade
gungor anordnade i en takbjälke vid
sängen i stället för vägg. För selet sat
tes de på dom för att inte falla ner. Bjällan
hade dom när det var leuskar omkring lek
platser etc. Ja det var stor skillnad på barn
att reda sig själv vid olika åldrar. Innars
vid fyra o fem år var det då föräldrarna var
mera säkra. Lävde det inte var oräppl vatten
drag i eller sjö i närheten eller isar om
vintern. Innom hus var det spisen eller
att klättra upp i fönstren. De blivo ju var
nade av Mor o far samt dom äldre syskon

Barnet fick läsa sig lyda mor o far på
fort som förstod när man varnade dem.
Äldre systron som fanns i familjen bidrog
ofentligt mycket dertil. Ja, det var ju en
allmän tro att man fösteade lättast tio
barn än ett då för tiden. Böj vagnarna
i tide innan dom bli äggöna torra.

"Ja det skall böjas i tid det som krossigt ska
bli!" Riset satt alltid bak sängen tillreds
om dom var trotsiga och ikke lyda efter
två o tre tilltalelser. Om barnet gjorde nå
got förståndigt förslag var det med gläd-
je mor o far gillade detta. Barnet fick
ej lägga sig i något som mor o far talade
om när det var främmande om dom ikke blev
ammoades, derom de skulle sitta lyst o
lyrsna på annars fick dom gå ut. Men en
gång sade en pojke bröfvi kallas mor de för skel
berättning

Barnet här på landsåvade far eller mor
icke Au. Tygkon emellan kinnades Då som
Nu annars bliva de us föräldrarna. Tillrag-
att vara hövliga o lydige mot frömmade
och i synvitet mot äldre. Mor o far föräldrar
var var morfar farfar samt förbror mor-
bror. Tj Tant eller Onkel i gamla tider här
på landet bland allmogefolk. Öm ketsbe-
tyg eller från moisivan var en kyss och från
far en vänlig blick eller liten blott t. e. x
en 5-10 öre. Det var för ett dåtida barn
stora pengar i äldre tid. I sällskap mell
vuxna o äldre skulle dom vara hövliga
samt laga månen av när de hälsade samt
Nize eller Poika på huvudet. Detta fick
dom lära redan då de voro klädda i d. s. h.
"Boltare" eller t. o. m. före den tiden. Barnen
hälsade lika på föräldrar som andra när dom
var små

Barnen blev inlärd att först knäcka
på dörren innan de steg in. Taga mössan
av och hänga i förtugan om det var någon
hängställning annars hålla den i vänster
hand. Taga i hand & boga sig djupt för
äldre. Möt främling som kom hem på
besök på enklara vis. Förbud mot vissa
knappställningar eller grimaser vet jag
inte av såvida de inte gjorde nån av oss
gån. Ja, all visst skulle man inte för de
kom dånade och tog dem. För lek begär mig
vet jag att dom läte t. ex om en katt eller
något fjögel eller groda på stulle dom be-
graves & sättes blommor på graven. Det var
tillåtet av mor & far & det fanns vi i mitt
hem. Katt och hund betraktades ju som
familjemedlemmar. Om du hörde träta
dig får du aldrig följa med bort eller dylikt

Koller kornen osar dig ut i gödselstaden
 eller annat ställe olika för olika samhälls-
 en. Plöcka i näsan då kommer Tåråkon
 eller Vyglan o traskar dig. Ett ställe som
 barn gärna ville gå till var den barn som
 var föredr med lock men ej Pumpa. Det sked
 la dom för draga upp. Vatten med en spann
 som trängdes på en krok. Många glömde att
 lägga på locket på iver. Gå inte dit för då
 kommer "Brunn Messan" och tar Hög,
 vassa knivar eller spetsiga föremål. En
 liten två år förs på en gång till mig.
 Mått int de den för den får de i kassen
 jag hade en kniv i handen. Tänste de nu
 bruklige Tandstämorna som utspjans 1880
 talet. Föjbar som bette, flipp leker var det
 ingen som förbjöd mig veterligt det såg
 man ingen göra utan dom klädde sig i

Flickblåder på skoj eller när dom gick
 julspöke, när det var jul. Vargen Ugg-
 lan samt varulven m fl. sade föräldrarna
 att de kom o tog dem om de ej lydde. Ja
 även Prackaren eller dem som tog hu-
 den av hästar när dom var slagade ell
 er självdöde. Prackaren hade ett så dåligt
 rykte därför man fick endast sitta innan
 för köksdörren och dinnestol skulde väl
 skuras sedan han gått. Barnen som små
 låg hos mor t. o. m i "Himlasängen" men
 sedan i en egen liten säng i sängkam-
 maren. När de sedan blev större i ett
 eget Flick eller pojkrum delfe på många
 Purgnare hem. På somliga gårdar vet
 jag att dom låg i ett rum invid kostal-
 len och utan eldstad. En av dessa pojkar
 var den som Kong Gustav sade till om

Även sålvan Mrazinits barnen
 m. k.

Alla Skåningar lika stora som du
 Han svarade kungen ja, när de bliv
 fullvuxna. Detta hände 1914 och på bord
 detaget. Sedan de blev äldre hade de var
 sin bädd och då kunde en ligga hos far
 små barn säll i moss eller färd kina när
 dom åt och dom andra vid sidorna av bor-
 det. Fångkammaren var det vanligaste rum-
 met och där fick de använda stolar bord
 och paller som det alltid gote om för de
 var små för dem att hantera. Ett barn
 som slog sig av pallen sad. Gätt ut i
 köket älia "tottenstulla". Stolar hade
 dom att bygge hus med och särskilda
 smås lådor m.m. att ha leksaker i.
 Leksakerna voro för det mesta hemgjorda
 av morfar eller farfar o voro härtor gub-
 ber vapnar av trä och omålade.

När barnet var fyra till fem år utbytlas
Skummen- eller Holten mot knäbyxor
med en smäck framme att knäppa med.
Lövans byxor hade dom sedan till de skull-
le böja skolan. Sedan var det byxor med
Guld fram till. Tyget var nu mera tät
tykt i väven för kylans skull. Pojko vänt
samt om vintern även ett ylleplagg för höll
eller rengrvader. Halsduk samt en varm
mössa med smäck att stå med om vintern
vantar som var städd av mor eller äldre
syster m. fl.. Fotbeklädnaden var träsko
eller träsko stöflar. Inga Gummi stöflar
fanns då. Träskorna var svåra att gå med
om vintern för snön klampa sig fast vid
dem. En del barn var klädda i Färskins-
pälsar. Pojkarna med Brän King besto
fram annars vita med höllidom ut för.

Flickorna hade svarta pälsar. Lommar tid
var såväl flickor lättare klädda liksom poj-
karna. Så kallade "Slide byxor" var av den
nu för tiden sällsynta "Wollskinnel" som
var oerhört starkt. Den användes till var-
dag endast för pojkar som då de voro ute
och vaktade, även hade "Skattefalls byxor"
tillverkade av det bästa vid hinnered-
ningen med bomullstråd till varp.

Tyget till såväl flickor som pojkar var för
det mesta hemvävt med små ränder eller
enfärgat. För pojkar var det ljusgrått för
sommaren eller så kallad "Kadettväv"
smalrandigt blått o vitt. Om vintern tjockt
o varmare och mörkare. I äldre tid an-
vändes sällan under kläder det är en se-
nare sed som började i 1880 talet. Jag vet
emellertid inte om vi barn hade underklä-
der

Förkläde eller i dagligt "Forkle" användes dels i vardagsdrag som skydd för klädningen då de var rätt stora så att dom skyddade runt om kjolen och långt ner. Dels till prydnad eller då de serverade mat eller dryck. De voro ju sydda ungefär liksom de som brukas av dem som serverar nu. Ja, de kunde utstafas efter var en smak, men då vita. Annars i olika färger dels med en bröstmärk och bundna med band om midjan. I stället för de numera styva kragarna hade pojkar här på landet krage o förhäng i ett, och mjuka. Ett mjukt bra sätt för dom som hade brått om och ett bra skydd om halen om vintern. Flickorna hade alltid klädningar om all- drig bexor som nu. Pojkarna hade dels

En datt pojkar armoeds krage da de skulle
 boi. Hemma hade de inte något ombes-
 sen i vardagslag. Huvudbonaderna oro
 Klade senare Skallet och i alla färger
 Pojkarna hade mössa eller "Hotalag" som
 almogen uttryckte sig. Barnen hade
 stumpor samtidigt med "Skommen" eller
 eller "Hollen" längre eller kortare för som-
 maren korta och för vintern längre o tjock-
 are. Enor hade dom ju rätt så tidigt av fitt
 inne och av låtar ute. Skomakaren kom
 hem och sydde skor till hela familjen i
 hemmen i äldre tider liksom Skaddaren
 och Lömmerskan som andra om äldre klä-
 der för yngres behov. En hel ny klädning
 kostade hemsydd tre kronor eller ofta min-
 dre. Dom hade ju kort o logi med. Men det
 var mycket mera Puffringar och byxor da

Räder till störlar och skor hade man själv hem-
ma om det var lantbruk. Ytterplagg hade dom
sydda hemma av Doppelbår till kappor för
barnen. För pojkar av vudsval m m. sorten
Lombiga tyger vara värda vita sedan bersed-
da och färgade. Lombiga av färgat garn och
olika rändringar. Håret på flickorna häng-
de rakt ner som minnen. Sedan i hårda
Flåtor då de skulle Konfirmeras och
den dagen med vita sidenband. Pojkarna
hade vanligtvis långt med Rugg för väster
att ruska dem i. Men de var klippsta med
dels Skräkklippning dels tvärklippsta i
naken. De mödrar som hade god tid på
tvättade dom ju kläderna själva när dom
var smutsiga. Inga tvättinrättningar och
endast Loda och såpa o den sorten kom
inte för än på 1880 talet här på landet.

"Höbestablädda" var dom som hade kläder av ulländskt tyg. Därav kom sedan ordet Höbestafolk och de höll sig lite förmär än dom som hade hemvävda kläder. Dessa hemvävda typer var merendels starkare än ulländskt. Skulle man hava tyg av ulländskt sort fick dom resa till staden Höbestaden och handla. Senare kom det Västgötas kringkörande eller gående med "Höbesta"tyger. Ullersplagg kallades för flickor Kappra och för pojkar Överrock. Torr i tiden hade barn och äldre inte som nu många omgångar kläder för ombyte. vardags och Helgdag kläder här på landsbyggen. Barnen åt vid samma bord som de äldre såvilda det var plats för dem. Men i de familjer med t. ex 10-15 barn som voro födda i rask följd som det merendels skedd föse, sått en del vid annat

Förkmat var en tättmätt rätt men de skulle
 benämnas yttre möga tagas bort. Mjölkmät och
 fint bröd samt andra läskonalla rätter. Klaffe
 är o starka drycker var skadliga för mindre
 barn. Teracamelles voro sållsynta i äldre tid
 men Sukritz, Baumsviker Fikon Russin fin
 ga barnen äta. Ja när mor o far var på
 kalas fick dom alltid kakor med sig hem
 och barnen längtade så mycket innan dom
 kom hem. Hoppinen en bestod ju i att mor
 eller en äldre syster tvättade dom i vanligt
 varmt vatten utan någon tillsatts av
 de nu så vanliga Pulver och Sjö, Mandel
 och Palmolive tvålar. Ett enkelt vitt tvål
 ja i fattigare hem även såpa sedan den
 kom i handelen i medio an 1880 tåter
 Ett riktigt varmbad fick barnen att emellan
 åt de flesta tyckte om det men somliga inte

Nej, bokta ägg risgröt m.m. var för hårdsmått
mat för småbarn. För ett par år sedan stod en
notis i tidningen om en mor som gifvit sitt
lilla barn risgröt. Hon var kanske för litet bokta
så att de svällde upp. Barnet dog. Mor o far
fastnade själva upp dem till mer eller mindre
väntade medborgare. De fingo grundligt
lära sig 10 Guds beud om de voro själva
troende därpå. Som lagen var mycket
strängare för i tiden och beatt mot reli-
gion eller dessa tio guds beud blev an-
passade. Präster kallade till förhör offent-
ligt i kyrkan o.k. offentligt kyrko-
förhör och de flertalet voro rädda därför.
De hade då mera skamkänsla i sig de
för de lärt sig dels lydmat i hemmet
och sedermera i skolan. Dessa seder
och bruk för övilkorligen införas

De äldre barnen som kunde läsa fick läsa en kort bordsbön eller endast säga tack Herre Gud för maten. Om sommaren hade vaktpojkar en sorts halmbättar som kunde köpas för 2,5 öre st. på varusnaden. Flickorna hade läsa med infällda röda och blåfärgade halmbättar det var läsa "flötta". Om vintern hade somliga pojkar stickade huvar som kunde knängås ned om öronen. Flickorna hade varma yllecharlitter eller skinnmössor. Strumpor på äldre barn samt även vuxna hölls uppe med i en Bondstol vävda röda gröna gula blå ylle garntrådar som de flärta själva kunde väva. Men dom banden blevo sedermera bortlagda för de sutto för hälet om benet. Ja det såg rätt snyggt ut när dom hade knäbyxor samt långa strumpor som

Ja skinn kan ju inte till förgylningen

Nådde upp om knäet. Dessa band knöts
 så nedan om knäet och så med längr
 medhängande ändas. Ja vid förtliga
 tillfällen voro knäbyxor som av vitt tyg te k
 vid Bjällovs då Förridarna rido för Brud-
 parer som sitta på vagn med Fiolspele
 män. Sedan kom bjällovs gästerna gående
 bak efter om det inte var för långt från
 kyrkan de skulle vigas. Annars fingo de
 äka efter hästen o vagn ja det var en ståt
 lig syn att se ikaynechtit då det inte var
 så många andra nöjen på landet som nu
 jag kan en gammal Bjällovsmarsch som
 spelades och den m. f. l. låtar skall snäet
 an mig inspelat de Ritesspelemän
 Perter Berntz kommer hit med deras
 Skrifor från Lund. Jag vill ju vet al
 la låtar som man spelade för ike skall de
 bli

Vid sex års ålder var barnet såvitt det synes
 var friskt lämbigt, och trott sig dock med till
 lym och mor eller äldre systrar. Som det icke
 var särskildt badrum i hemmet tog man
 in köset en utlång tvättbalja större eller
 mindre. Så kokade man baljan på kok-
 spisen till bakt. Tandvården var här på lan-
 det bara en drog ut dåliga o värkande tan-
 der. Håret tvättades med tvål eller såpa eller
 i äldre tid med lut som bereddtes av Boh-
 arka som även användes till Byskning av
 tvättkläder, Lössen i håret togs bort med
 Sabbadillölja och ett särskilt hår eller
 spann för naturlukvet. Även en hemjord
 stot med häst. Vid sjukdom låg barnet i sin
 lilla säng eller bädd. Inga barnbänques
 bereddades här på landsbygden i allmänhet.
 Det var väl mera i staden samt Herrgårdar

Som febertermometer icke fanns då upps-
 funnen fick mor själo argöra när barnet fick
 läggas till sängs. En tillkallad läkare fick
 då argöra det med hög feber. Om ett barn
 var sjukt låg det för sig själo annars var det
 vanligt att två låg i samma bädd. Ja t. o. m.
 tre om det var en femton-årig samma familj.
 Om barnet slog sig massera mor och bläste
 på benet om det icke var hål. Annars hade
 hon alltid något Plaster som var hemkokt
 av olika slag värt o var o. d. y. Somliga
 hade på Spindelväv eller Kåkeblad som väk-
 te här o var med bleddblad och tjöga fröstäng-
 lar med frön sk. Kanarifogelfrö.
 De vuxna lekte med sina minde system
 om de hade tid men som de fingo hjälpa till
 med lantbrukets alla olika göromål söndag
 och vardag var det ingen tid utan vid rengr-
 vades

Barnen lekte inombes "Blindbock" så en
 av dem med förbundna ögon skulle försöka
 att taga den andra eller en av dem. Då blev
 den blindbock och skulle fortsätta liksom den
 förr. Ja, det ^{var} många gånger ike lätt att
 fånga in dom då blev upp på bord stolar
 to m på skåpen i rummet. Ett mera ställ
 omkrets var gömma ringen då de satte i sir-
 pel med ett kopparnit band med en ring på
 eller Denna daler den skall vandra från den
 ena till den andra a.s.v. Då dom sade Daler
 det var en slant en två styver eller "Daler"
 Till gömma ringen var orden gömma göm-
 ma ringen Sätt o gott o väl alla hade ring
 en i handen efter som den kom alla höll om
 bandet. Så gick den en inne i ringen som ska
 la taga den och så fick denne gå i ringen.
 En mera rolig lek var "Så röve vi Gullrust".

Ja, innothus lekas voro många på äldre
tid. Utomhus lekte dom "Lista parit ut".
Då stod Flickor o pojkar parvis i en lång
rad. Så stod en ensam med ryggen vänt mot
Så sade han "Lista parit ut". Då skulle
det parit långt bak i raden springa fram
om det den som stod före kunde se flickan
eller pojken var han fri. "Leks jägare" m m m.
Om vintern hade barnen hemmajorda lek-
saker som Morfar eller Farfar snickat. Det
kunde vara vagnar större och mindre små
små hästar, större med gånglar under ben-
en. I h. gunghästar ja det var alla tiders
leksam. Om barnen så om somaren varit
flitiga med att plöja smärtes samtidigt
som de vaktade gårs eller svin på vångarna
fick dom äka med till Gårdo eller Hölg mark
mat. Det var då hästar o vagnar som va mål-
liva

En lita eller rödmålad häst eller vagn
 kostade så där tre daler lika med femtio öre
 mer. Dessa målade leksticker var ju bara för att
 se bra som inte sågades eller bet på dem
 och de så kallade Balongerna i flera färger
 er som såldes av Italiensare förekamma på
 marknaderna Tjugofem öre st. Sedan kom i
 marknaden Trumpeter Pipor, Levgökar av
 leran samt även små dragspel m.m. För öv-
 rigt hade flickorna sina dockor som dom
 ägnade en rövande omsorg om med olika
 klädningar för fast o helg och vardag.
 En liten flicka ville jag säga. Ja om du
 inte läser bättre på dina tekor Komme
 du inte fram för Prästen. Med de samma
 slag kom dockan på öst. Klippdockor
 av papper var för flickor en bra syssel-
 sättning inell med olika färger o smitt.

Det var särskilt en gammal man som
skär själ ut Gubbar, Håitar, Kor o. Foglar,
som gick omkring och sålde dem. En kvin-
na st. Men en gubbe som var alltså knäcke-
väder med kostade en o. femtio. Han hette -
"Jöns Glades".

Billder var ju alla barn förtjusta att se
på. Men det fanns i allmänhet inte mycket
sådant före i tiden på landet. Men H. C.
Anderssons Sagobok med Billder hade vi
hemma i mitt föräldrakam. Lant-Bilder
då okolorerade teckning det var näst
då nya utopfirningar och ritningar der.
Så vi Klasper, Gårdens Ullhande Sydsoen.
Ska Dagbladet som utkom då med Morgon
och Eftermiddag men utan bilder i då.
ja det var inte så mycket, lekaker som barn
hade ut för sina fem eller tio öre pöpa.

I Sagornas värld levde våra förfäder i
Bokstaveligt. Som belysningen var som
sitt folk mycket i skymningen och så
var det Sagornas tid och Barnens öron
som med spänd uppmärksamhet lyssna-
de. Bior vill barn även höra och mor-
sjöng då barnvisan som föreställde hur
det gick för Gnälla och för Olydiga barn
Lädes i uppspandade syftsmål. Hur är
det nu? Huru dom äldre lyssnade i en djup
ärendlig skog m. fl. varje flicka hade en
av dem själva skrivna visor de dom skrea
in visor som de lärde. Ja, den var Obliga-
torisk för var och en i gamla tiden. Och de
länga vinterkvällarna sjöngs det flitigt
i varje hem av de yngre. Huru de äldre
sjöng när de spant till eller blånor till
K. tio om kvällarna. Ja så var det förr.

Andatitertunder före kom i hemmet Lördags
förmiddag i de flesta hem. Man hörd, när
Far läste i Lindblads Postiller och då skulle
man sitta tyst & stilla. Mor lärde oss alla de
salmer som dom sjöng och läste i hennes eg-
et hem. Jag för min del lärde femtio tre
salmer som Prästen vid Konfirmand-
undervis, ville höra. Man skrev upp numren
på ett papper så sade ^{fr} lär upp nummer, det
& det. Det var strängt på den tiden och Prästen
& Länsmanen var folk rätta för. Barnen
fick läsa att Gud såg om dom var snälla
eller stygge och han straffade dem eller
var god, om dom var snälla. Djävulen var
en skymnad som hade en Hårtpot. Föräldrar
som hade nära till kyrkan tog sina barn
med dit. Barnen fick om dom hade Troende
Föräldr. Lära Gud som hade barnen här o o o.

Lördag e.m. lekte barnen Boll då en
 skulle bolla upp och den andre, med ett slag
 trä slå så kraftigt att bollen flög långt upp
 i luften. Det var två lag emot varandra ja
 det var en rolig lek. Så hade dom gungor
 emellan träden två st. en "Karusell"
 Det var en päl i jorden med en jämnt opp
 i så ett vapuskjul på samt så en lång grov
 stång deröver med pinnar bak du man
 skulle sitta en på varje ända. Det var så
 en som gick o föde innevil.

Barnen fick hjälpa till med att vakta
 de små gula gässlingarna hemma vid
 husen der dom gick o åt av det mjöda gräset
 Sedan de så fick björvskötad kom de
 ut på de stora fälten eller vingsen då
 fick en stor pojke tjä är Tage han om dom
 om det sön - eller helgdag. Ja så var det för

Lund 1882

Om Föräldrarna i de respektive hemmen
 läse sina små barn lyde så fort de förtrod
 vad onor o far sade av vad de fick göra o
 inte fick göra. "Boj vigeren medan den är
 grön så blir den fägn o skön!" Samt sedan
 till arbete efter vass o ens förmåga.

När sedan barnen kommer i Skolan sku
 le Läraren eller Lärarinnan liksom
 stå i kontakt med varandra om Barnets
 lärovan och Fostran. Inga skulle få sö
 ka in på Seminarium som ändtigen
 gillade tio Guds bud eller Kristens tro och
 religion. Nu är detta förenat med den
 nuvarande Generationen samt nästa
 Inga dåliga bilder i de nu mångfall
 dige Tidnings eller Prio Televisionerna
 Att ta en Bil är stöld i sig lön. Fel av
 Lönuspens Orill Morlig bydnad är parollen